

София, 15-08-24 г.

Протокол

от проведеното: “ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ НА: ВИЗА предварителни (прединвестиционни) и обемно-устройствени проучвания за определяне разположението на паметник на „Героя - граничар“ в градина „Свети Климент Охридски“, във връзка със заповед № РСЦ24-РД09-163/09.07.2024 г. на Кмета на район „Средец“-СО за провеждане процедура за обществено обсъждане - заключителна дискусия.

Заключителната дискусия се проведе в заседателната зала на район „Средец“, етаж 2, ул. „Леге“ № 6 на 15.08.2024 г. /четвъртък/ от 17.30ч.

арх. Анна Пискулева – район Средец:

Здравейте всички. Откривам втората част от Общественото обсъждане – заключителна дискусия относно, издадената от главния архитект на Столична община, Виза за предварителни проучвания за определяне разположението на паметник на „Героя - граничар“ в градина „Свети Климент Охридски“, район „Средец“, гр. София. В определения период за подаване на становища до 17:00ч. на 06.08.2024 г., са постъпили общо две (2) становища, които бяха качени на сайта на район „Средец“ и с които предполагам всички присъстващи са се запознали. Първото становище - от „Виваком България“ ЕАД – уведомява, че местоположението на паметника не засяга действащи медни или оптични съобщителни кабели на „Виваком България“ ЕАД. Второто становище – от Съюз на българските художници (СБХ) – изразява мнението, че предложеното място за монумента е неудачно, поради голямото „натрупване на символи, визуален шум и нарушаване на смисловия баланс на конкретното място“, и препоръчват да се намери по-подходящо разполагане на паметника на „Героя граничар“.

Давам думата на Комисар Златанов, като възложител за мнение по становището.

Гл. комисар Златанов– инициативен комитет/възложител:

Благодаря Ви. Аз не съм специалист в тази сфера, но меко казано съм възмутен от становището в тази му част, в която се казва, че е твърде централно мястото и, че твърде много хора ще минават по алеята и ще го виждат. Също така съм възмутен от това, че се казва, че в близост има паметници на летеца и парашутиста, но там няма място за паметника на граничаря, както и за това, че могат да се разполагат подобни паметници в периферията на града. Ние паметници в периферията имаме много, стотици, навсякъде, където са загинали граничари. Честно казано аз като човек от терена се възмуствам, когато от топли кабинети се раздават такъв тип становища.

Мястото на такъв паметник е в центъра и то точно там, където се извършват всички тържествени ритуали с военни почести, и категорично държа на това.

Доколко е затрупана София с паметници и това ли е капката, която ще прелее, е друг въпрос. Уважавам мнението на Съюза на художниците, но ако това остане така, аз лично като гражданин, ще следя за паметниците в центъра на София от тук на сетне. Това означава, така изписано, че повече в централна градска част на София паметници няма да има, или конкретно няма да има на граничари.

Миналия път обърнах внимание, че цяла Европа и половин свят гледа работата на българския граничар от няколко години. И работата на българския граничар формира до голяма степен

вътрешната и външната политика на България, икономика и т.н., и лично казвам, че се чувствам възмутен, отново повтарям в коя част, че от там щели да минават много хора и да го виждат, то нали това е целта. Аз съм роден в София, на 47 години съм, помня когато нямаше паметник на летеца и на парашутиста, когато се появи, не си спомням да е имало някакъв проблем. Това противопоставяне на гилдиите, при това, че ние сме в денонощна работа и защита на границата на нашата страна, изведнъж да се появи подобно становище, при положение, че съм провел разговори с всички представители на политическите партии в Столичния общински съвет, които по между си не си говорят - в това нещо са абсолютно единодушни, че се налага в централна градска част да има такъв паметник. Това няма да струва нищо нито на Столична община, нито на район „Средец“, нито на българския данъкоплатец. Естествено, подценил съм, не съм провеждал разговори с гилдиите, но не съм очаквал точно от там да има негативно становище.

Не съм най-пътувания човек, но съм обиколил по няколко пъти всички столици в Европа и считам, че в централните градски части на всички столици има поне пет пъти повече паметници, отколкото има в София. Не се намесвам, тъй като не съм експерт, но като ръководител на тази структура, не съм съгласен с така изнесеното становище. Отново казвам, ако такова ще бъде решението, на издалите становището, а и като цяло на общинските власти, това означава, че от тук на сетне в централна градска част на София в действителност няма да има повече паметници. Ще се посветя на това да следя много внимателно за този процес като гражданин. Не съм оповестявал към момента това становище, тъй като се надявам да има разумен изход, но нито колегите граничари, нито останалите колеги от МВР, ще се почувстват добре от отхвърлянето с лека ръка на тази наша кауза. Ако някой не знае какво е, да започне за 2-3 денонощия на българо-турската граница да види, да го запозная с роднините на тези, които загинаха само в рамките на една година – шест души, и да продължава да брани границата и на България, и на Европейския съюз, от тук нататък. Този проблем има много по-широко значение от парковото оформление, тъй като е национална кауза. Категорично, ако ще се отрежда място в северен, западен, южен или не знам какъв парк, ние не сме съгласни. На нас ни трябва място с церемониални цели, място, което е достойно за каузата, за която служи, тъй като ние служим за нещо повече от заплати. Завърших аз.

арх. Анна Пискулева – район Средец:

Искам само да вметна, че обсъждането не е крайно решение. Затова се провеждат обществените обсъждания, за да може да стане обмен на мнения, за да се вземе най-правилното решение.

Гл. комисар Златанов – инициативен комитет/възложител:

И аз имам мнение, то е емоционално, защото се засегнах от 2-3 изречения в становището, и имам право да го изразя. Ако становището беше по-обрано, щях да го приема и да помоля да приемем близко друго място. Но така написано становището, ако искате ще ви зачета, просто 2-3 изречения са възмутителни.

Радослав Симеонов – представител на СБХ:

По същество, нещо искам да кажа. Радослав Симеонов, представител на съюза на българските художници. Коментирахме, ние не оспорваме, отчитаме Вашето желание да е в централната градска част, никой не оспорва това, никъде не се оспорва в становището това нещо, нито се омаловажава ролята на вашата работа, нито се оспорва необходимостта от такъв паметник. В становището пише

конкретно, за това място, в тази градинка. Какво значи това фриволно тълкувание, че „щели да го виждат много хора“? Много хора минават от там и се сблъскват с монумента, условно казано, в една ситуация, където, пак ще се позова на становището, тази градинка има „друг смислов контекст“. Затова е използван и аргумента с другите паметници, защото и те вече идват в прекомерно насищане, в противоречие с този контекст. Между другото аз също съм роден в София, както и архитект Константинов, а и сигурно повечето тук, та тази фигура на летеца тя си е там, но когато се появи другата крилата фигура, мисля че тук специалистите ще се съгласят, не беше най-доброто решение, започна едно такова насищане, което не радва никого. Така че, много моля, да се чете внимателно и не емоционално аргументацията. Просто това становище завършва с едно изречение, действително дали това е нужно или не, което иска да каже, че има и други места в София. Разбира се, вие можете да търсите централното място, може да го намерите, но това място, което визира визата, не е най-оптималното. Между другото аргумента, че това на никой нищо няма да струва, не е много добър. Не е добър тон в градската среда, който дава парите, да прави каквото си иска, и ние виждаме резултатите от едно токова виждане. Ние също, без да ни дават пари си губим времето и взимаме отношение към градската среда с идеята, че работим за добрата среда. Така че, няма място за обида тук, съжалявам ако така е прозвучало, въпроса е да се намери оптималното място.

Гл. комисар Златанов – инициативен комитет/възложител:

И аз уважавам вашето, но не съм на това мнение. Ние оглеждахме и други места по съвет на Главния архитект на София, първоначално имаше предложение за другата зелена площ, в крайна сметка бяхме посъветвани да сме в тази градинка, която е отделена, далече от паметника на Свети Климент Охридски, отдалечено и от паметника на жертвите на холокоста, спряхме се на най крайната част, там където встрани от нея могат да се построяват строеве по време на нашите празници. Нашият проект е изключително ненатрапчив – основната част се слива с тревното пространство, има една гранична пирамида, която е изключително семпла, това е всичко. Не мисля, че минаващите от там ще имат негативно чувство, точно обратното. В крайна сметка това за родените в София го казвам като наш негатив, тъй като ние родените в София не знаем и не можем да преценим, какво се случва в покрайнините на България. Денонощно, всяка минута, всяка секунда. Затова сме подели тази инициатива. Търсили сме място, обикаляли сме, имахме доста спорове, за да стигнем до най-чистото местенце, където според нас няма да се пречи. Имаме още един вариант, който е в близост, от задната страна, така че да не го вижда никой, ако това ще пречи, където също има как да се построяваме, но според мен, тук моето мнение се различава от Вашето, ние не нарушаваме околната среда, сливаме се с нея, има една пирамида в дълбочина, която не заема повече място от една пейка и не виждам по какъв начин ще попречи.

Радослав Симеонов – представител на СБХ:

Важен елемент обаче от монумента, може би най-важния като носител на съдържание и не безобиден като визия, това е хоризонталния елемент – браздата, която конкурира алеята.

Красимир Ангелов – скулптор/проектантски екип:

Аз тук не съм съгласен. Красимир Ангелов – скулптор. Не съм, но не искам да влизам в спор, тъй като обсъждаме мястото.

Гл. комисар Златанов – инициативен комитет/възложител:

Отначало и аз погледнах негативно, но после аз самия ги свързах, тъй като сега „Гранична полиция“ дълго време е била „Гранични войски“, тези родове войски и двата рода, които са в близост – летци и парашутисти, хем са тематично свързани, хем са отделни – алеята ги отделя и там е, според мен, прекрасно място за този паметник. Специално заставах при паметника на Свети Климент Охридски, визуално не се вижда дори точката на върха на пирамидата. А това, че ще минават покрай нея хора, нека да минават, децата да питат родителите си „Какво значи това?“. Сега няма и казарма, тези деца никога няма да разберат. Ще видят на парада самолети и парашутисти, граница нашите подрастващи няма и да видят. Не виждам нищо лошо в това, че могат да минават и да разбират какво е бразда, какво е гранична пирамида. Няма и един елемент на нещо, свързано с ограничение, насилие или нещо подобно. Изрично сме се постарали да предадем нашето виждане към архитекта и скулптора, за да го направят максимално открито.

Честно казано, без да влизам в конфронтация с колегите, цялата алея през тревната площ към паметниците на авиатора и на парашутиста, е много по-натрапчива, вижда се директно от паметника на Свети Климент Охридски, докато този, който ние предлагаме е почти скрит, докато не минеш покрай него или няма празник.

Радослав Симеонов – представител на СБХ:

В нашите аргументи, мисля че се подразбира, това вече съществуващо насищане, което ние така или иначе не адмирираме, но то се е случило. Трябва ли да се случва още и още?

Арх. Яричков – район Средец:

Мисля, че достатъчно подробно се описаха тезите.

Арх. Константинов – архитект/проектантски екип:

Извинявам се, не искам да спорим и да защитава всеки тезата си, защото нашата основна задача е този паметник да бъде. Прегърнали сме тази теза, нееднократно сме говорили с комисар Златанов.

Не знам доколко, това становище на съюза на художниците би спряло това действие и дали е уместно да поговорим за едно друго местенце, което е много близо, което комисар Златанов не одобрява толкова, но в името на това да имаме паметник и той да е в централна градска част, ще кажа няколко думи. Обиколихме всичко в центъра, центъра е наситен – в това няма никакво съмнение у никой от нас. Но важноста на паметника е същественото в случая. Първото, което ние мислихме е едно място много близо до това, което се коментира, то е тук – в същата тревна площ, но в частта към сградата на парламента, има място за ритуали в тази част, не е толкова видимо, но в крайна сметка, тази пирамида не е малка. Ако се стигне до становище, което би бламирало нашия проект, ние предлагаме евентуално за обсъждане това място – то не влиза в конфронтация с другите два паметника, не минава по диагоналната алея, попада малко встрани, но е видимо от всякъде, има място за ритуали, има хубав гръб от зеленината и не накърнява нито един от съществуващите паметници, защото не се вижда от никъде заедно с тях, т.е. пак сме в централната градска част, много сме близо, паметника на Цар Освободител гледа към Парламента и паметника на граничаря гледа към Парламента, това са толкова важни неща. Споменавам го само като повод за дискусия, тъй като

всички аргументи от становището не противоречат на това което бихме намерили тук на това място. Това исках да кажа.

Арх. Яричков – район Средец:

Реално, Вие предлагате леко преместване на местоположението към сградата на Парламента, но като локация остава в същата градинка.

Арх. Константинов – архитект/проектантски екип:

Да, с поглед към Парламента, но там нямаме конфликтите, за които става дума.

Арх. Яричков – район Средец:

Да. Ние няма как на това събиране да решим това нещо. Тепърва ще се гледа на експертни съвети и на художествен съвет. Достатъчно е, че правите това предложение сега като алтернатива.

арх. Анна Пискулева – район Средец:

Така обръщате всъщност паметника към ул. „19-ти февруари“, мисля че се казва.

Красимир Ангелов – скулптор/проектантски екип:

Паркинга на Парламента.

Арх. Константинов – архитект/проектантски екип:

То вече не е паркинг.

Гл. комисар Златанов– инициативен комитет/възложител:

Ползваше се от депутатите и от нашите автобуси, когато протестиращи обсаждат Парламента.

Арх. Константинов – архитект/проектантски екип:

Но вече Парламента не е тук.

Радослав Симеонов – представител на СБХ:

В момента това място диша.

Арх. Константинов – архитект/проектантски екип:

При това място Вашите аргументи не могат да бъдат използвани, защото първо не сме в конфликт с другите монументи, след това – което ние с комисар Златанов много искахме – да е много проходимо, то и тук е проходимо, но не е така натоварено както диагоналната алея. За нас има и нещо друго тук – че можеш да останеш малко сам, да отдадеш почит.

Гл. комисар Златанов– инициативен комитет/възложител:

На това място ще бъде един монумент, който в действителност никой никога няма да види. Освен на празник.

Трайчо Трайков – кмет на район Средец:

Мисля, че по отношение на мястото се казаха гледните точки. Няма смисъл сега да търсим повече сближаване на позициите. Важното е да ги има като аргументация.

Аз съм длъжен да споделя и за реакциите, които се получиха от гражданите на съобщението в кметския профил. Прави ми впечатление, че на първо четене, много силна е асоциацията с ролята на „Гранични войски“ по времето на Студената война, за което ако си спомняте разменихме две думи миналия път. Опасявам се, че визията на паметника някак си не прави референция към настоящето и бъдещето толкова, колкото към миналото – пирамидата, браздата със стъпките. Доста хора, както виждам правят съвсем друга асоциация – „за тези дето стреляха“, „това са стъпките на някой убит след малко, опитвайки се да напусне комунистическия рай“. Искам да се предпазим от един такъв вид интерпретации и възприемане, защото според мен труда на граничарите сега и в бъдеще е важен и ще продължи да бъде важен, и мисля, че трябва да го почетем по подходящ начин.

Гл. комисар Златанов– инициативен комитет/възложител:

Може ли само вметка да добавя. Когато се обмисляше идеята, търсихме някой от символите на границата. Граничната пирамида е международен символ. Между Белгия и Холандия също има гранични пирамиди, въпреки че няма граница, т.е. това е международен символ. Мога да Ви покажа гранични пирамиди между САЩ и Мексико, между южен и западен Судан, това е международен символ, който маркира геодезически къде е граничната линия, няма нищо общо с комунизма. Точно поради Вашите мотиви се отказахме да ползваме вишката като символ, но гранична бразда има по цял свят и стъпките по нея показват, че границата е преминала, нищо повече. Именно по това обикновено разбираме къде е пресечена границата, хващаме групата и в 99% от случаите първото, което правим им спасяваме живота, тъй като почти всички са изнемощели, дехидратирани, викаме бърза помощ, ако е зимата – стопляме ги, фактически ние ги спасяваме и това мога да го гарантирам пред всеки един.

Трайчо Трайков – кмет на район Средец:

Фактически, това е така. Аз съм длъжен просто да кажа, какви са реакциите, които предизвиква.

Гл. комисар Златанов– инициативен комитет/възложител:

Граничната пирамида, граничната бразда това са международни символи, във всички държави ги има. По всяка сухопътна граница по света, дори да е премахната като гранични пунктове и като огради, има бразда, която ние по закон трябва да поддържаме, да почистваме и да я държим изорана. Нашият девиз „Нито крачка назад, зад нас е България“ се формира от браздата. Ако спре да има бразда, ще спре да има и граница. Утре някоя съседна държава може да реши да дойде 200 м. насам, после още 300. Т.е. това е нещо, което дефинира нашата територия. Нека го има и с образователна цел. Нека се повдигне обществена дискусия. Нека да разкажем какво означават и стъпките, и браздата, и пирамидата. Тъкмо ще се научат, вместо да затъват в незнание и невежество следващите поколения. Аз харесвам да има дискусия.

Арх. Константинов – архитект/проектантски екип:

Господин Трайков, това политизиране малко ме тревожи. Първо имам и семейна нетърпимост към оня строй. Не ми се иска след толкова години действие и бездействие, и необяснения на онзи строй, по такъв начин да се политизира нещо, което за нас е безспорно. Може би хората го правят, но ние в никакъв случай, и скулптора, и аз, не ни е минало и през ум, че може да асоциираме това нещо с това, което се е случвало. Нашето е чисто символно като желание и като проект.

Трайчо Трайков – кмет на район Средец:

Добре. Тъй като паметниците са важни именно с емоциите, които предизвикват, и мен малко ме притесни, тази емоция, която се предизвика. Даже си мисля, че това със стъпките помага за това нещо. Аз не искам да давам съвети, за това как трябва да изглежда, не бива неспециалисти да се месят, но си мисля дали би могло да има визия, която в много по-голяма степен да има асоциация със съвременното значение на границите.

Арх. Яричков – район Средец:

Това е много важно като вметка, но само да подчертая, че този въпрос ние днес няма как да го решим.

Гл. комисар Златанов– инициативен комитет/възложител:

Аз мисля, че ние никога няма да можем да угодим на цялото общество. Винаги ще има въпроси, винаги ще има несъгласни. Аз още като говорихме в началото казах, че трябва да бъде максимално изчистен, т.е. единствените за мен две неща, които са максимално чисти от към внушения са пирамидата и браздата. Бразда и пирамида има много преди комунизма. Аз при мен имам цял отдел геодезисти, които непрекъснато правят измервания, тъй като някой от съседите ни извършва ремонтни дейности, бута, заравя браздата, и ние там отиваме и с точност, „нито крачка назад“ изчисляваме къде върви браздата. Браздата помага. Аз мога да направя още 100 асоциации за стъпките, едната е за спасяването, но браздата помага да се види дали не са влезли терористи. Ако са влезли, трябва да ги хванем бързо. Не всичко е изминалите 45 години. Често се шегуваме, че първия директор на гранична полиция е бил хан Тервел. Комунизма е само една неприятна пращинка в цялата ни история. Деветдесет процента от опълченците стават гранични стражари с указ на Батенберг, останалите десет процента стават гвардейци.

Браздата и пирамидата са международно признати символи, и аз съм съгласен да се явя на каквото и да е обществено обсъждане само с хора, които питат за комунизма, на всички един по един да им го обясня, защото в крайна сметка това трябва да се знае.

арх. Анна Пискулева – район Средец:

Един въпрос относно мястото, ако то бъде запазено по визата, кое място ще се ползва за строяване при тържествени чествания?

Гл. комисар Златанов– инициативен комитет/възложител:

Скоро присъствах на празника на парашутиста, присъстваше президент, председател на народното събрание, премиер, духов гвардейски оркестър, строй, ректори на университети, бивши парашутисти, много граждани, има къде да се съберат, на самия ъгъл има уширение, ние затова

търсим максимална близост до него. Другия аспект е следния, от много години работя за социализиране на службите с обществото, тъй като обществото по един или друг начин стои далеч от службите и те от обществото. Извън армията, от всички възможни структури на МВР, граничната полиция и конната полиция са единствените структури, които хората харесват, т. е. считат мисията им за полезна за държавата. Силно ми се иска да присъстваме в гражданската зона, а не някъде на друго място. Към парламента също е добре, компромисно е - ще го има там, но е глухо. Действително ми се иска да има сближаване по тази тема. Даже когато се спряхме на това място, си представих, че ще вървят майките с децата и бащите по алеята, ще ги питат и те ще им обяснят. Аз имам две деца, и те не знаят, аз също им обяснявам, те знаят какво е самолет, какво е парашут, другото не го знаят. Но самолетите и парашутите работят по време на война, а тези, за които говорим сега - граничарите работят по време на мир, денонощно. Денонощно, но по много по-деликатен начин, пазейки живота и здравето, и на отсрещната страна.

Арх. Яричков – район Средец:

Мисля, че достатъчно добре всеки изложи позицията си, така че аз ще сложа сега официалния край на дискусията към общественото обсъждане.

Благодаря на всички за участието.

ПРЕДСТАВИТЕЛ НА РАЙОН „СРЕДЕЦ“ :

.....
/арх. Кристиан Яричков/

ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ :

.....
/Гл. комисар Антон Златанов, инициативен комитет /

ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ПРОЕКТАНСКИЯ ЕКИП :

.....
/арх. Ст. Константинов, проектантски екип/
.....
/ Красимир Ангелов – скулптор/проектантски екип /